

Sociološki pogled

1.1.TEORIJE O DRUŽBI

FUNKCIONALIZEM: Emile Durkheim, Talcott Parsons

Različne dele družbe vidi kot medsebojno povezane, tako da kot celota tvorijo zaključen sistem (biologija). Vedenje v družbi je strukturirano (odnosi med člani družbe so v smislu pravil). Družbeni odnosi temeljijo na danih vzorcih in ponavljanju.

Institucija je struktura, zgrajena iz medsebojno povezanih vlog in norm.

Funkcija v svojem najbolj enostavnem smislu pomeni učinek (funkcija družine je učinek, ki ga ima na druge dele družbene strukture in na družbo kot celoto).

Funkcionalni predpogoji temeljne potrebe ali zahteve, ki morajo biti izpolnjene, da družba lahko preživi.

Soglasje članov družbe o vrednotah imenujejo vrednotni konsenz.

Družbeni red: za preživetje družbenih sistemov sta bistveni določena stopnja reda in stabilnosti.

T. Parsons: glavna naloga sociologije je da preučuje institucionalizacijo vzorcev vrednotnih usmeritev v družbenem sistemu.

Vloge priskrbi družbeni sistem, posamezniki pa te vloge igrajo, kot da bi sledili scenariju.

KONFLIKTNI POGLEDI

Zagovarjajo obstoj bistvenih razlik med interesi različnih družbenih skupin. Konflikt je stalna in vsakdanja značilnost družbe in ne le trenuten odklon.

MARKSIZEM: Karl Marx

Marksizem izhaja iz ugotovitve, da morajo ljudje za svoje preživetje proizvajati hrano in materialne predmete.

Bistveno protislovje v družbi obstaja med proizvodnimi silami in proizvodnimi odnosi.

Proizvajalne sile in družbeni proizvodni odnosi skupaj oblikujejo ekonomsko bazo ali infrastrukturo družbe. Ostale vidike družbe, ki jih imenujemo superstruktura ali družbena nadstavba, v veliki meri oblikuje ekonomska baza.

Obstaja protislovje med proizvodnimi silami, predvsem delovno silo delavcev, ki ustvari vse premoženje, in proizvodnimi odnosi, ki omogočajo, da si velik del tega premoženja prisvojijo kapitalisti.

Marx: Obstoječi proizvodni odnosi med posamezniki se morajo nujno izražati tudi kot politični in pravni odnosi.

Ideologija je popačenje realnosti, napačna slika družbe.

INTERAKCIONIZEM

Osredotoči se na interakcije v majhnem obsegu.

Interakcija pomeni delovanje med posamezniki.

Predpostavlja, da ima delovanje za tiste, ki jih vključuje, določen pomen. Razumevanje delovanja zahteva interpretacijo pomenov, ki jih pripisujejo delujoči posamezniki svojim dejavnostim.

Posamezniki razvijejo pojem jaza, sliko sebe, ki pomembno vpliva na njihovo delovanje. Razvije se iz interakcijskih procesov, saj je v veliki meri odvisen od reakcij drugih v odnosu do posameznika (pojem zrcalni jaz).

Definicije in pomeni se oblikujejo v interakcijskih situacijah s pogajalskimi procesi.

Vloge so pogosto nejasne, dvoumne in meglene. To pomanjkanje jasnosti daje ljudem znaten prostor za pogajanje, manevriranje, improvizacijo in ustvarjalno delovanje. Vloge zagotavljajo samo splošna navodila za delovanje.

Vloge, pomeni in definicije, so predmet pogajanj v interakcijskih procesih.

Interakcionizem se osredotoča na interakcijo v določenih kontekstih. Ker je vsako delovanje smiselno, ga lahko razumemo le z odkrivanjem pomenov, ki jih ljudje pripisujejo svojim dejavnostim.

1.2 POGLEDI NA ČLOVEŠKO VEDENJE

POZITIVIZEM: A. Comte

Poskus vpeljave naravoslovnih metod v sociologijo.

Evolucija družbe sledi nespremenljivim zakonom.

Vedenje ljudi je možno, tako kot obnašanje snovi, objektivno meriti.

Poudarja vedenje, ki ga je možno neposredno opazovati. Dejavniki, ki pa jih ni mogoče neposredno opazovati, kot so pomeni, občutki in nameni, niso posebno pomembni in so lahko zavajajoči.

Človeško vedenje je možno razložiti na podoben način kot obnašanje stvari. Ljudje se odzivajo na zunanje pobude in njihovo vedenje lahko razložimo glede na ta odziv.

TEORIJE DRUŽBENEGA DELOVANJA

Predmeta družbenih in naravoslovnih znanosti sta v svojem temelju različna, zato so metode in predpostavke naravoslovnih znanosti neprimerne za proučevanje ljudi.

Ljudje imajo zavest - misli, občutke, pomene, cilje in zavedanje svojega obstoja: delujejo zavestno.

Max Weber: sociološki pogled mora izhajati iz opazovanja in teoretične interpretacije subjektivnih duševnih stanj akterjev.

Razkrivanje pomenov mora temeljiti na interpretaciji in intuiciji. Zaradi tega objektivno merjenje ni mogoče.

FENOMONOLOGIJA - opis pojavov kakega področja

Nemogoče je objektivno meriti kateri koli vidik človeškega vedenja. Ljudje osmišljajo svet tako, da ga kategorizirajo. Prek jezika razlikujejo med različnimi vrstami predmetov, dogodkov, dejanj in ljudi.

Sociologi lahko upajo na razumevanje pomenov, ki jih posamezniki pripisujejo posameznim fenomenom. Poskušajo odkriti kako se zgodi, da določeni dogodki postanejo opredeljeni kot zločin in določeni ljudje kot zločinci.

Končni produkt fenomenološke raziskave je razumevanje pomenov, ki jih v svojem vsakdanjem življenju uporabljajo člani družbe.

P. Burger: na družbo se pogosto gleda kot na lutkovno gledališče, njene člane pa prikazuje kot majhne lutke, ki skačejo naokrog na koncih svojih nevidnih vrvic in veselo igrajo vloge, ki so jim določene.

1.3. SOCIOLOGIJA IN VREDNOTE

Pozitivistični pristop predpostavlja, da je znanost o družbi možna. Možna sta objektivno opazovanje in analiza družbenega življenja.

Vse več sociologov meni, da vrednotno nevtralna znanost o družbi ni možna. Trdijo, da vrednote sociologov neposredno vplivajo na vsak vidik njihovega raziskovanja in da različne teorije o družbi vsaj deloma temeljijo na vrednotah in sodbah ter ideoloških izhodiščih.

1.4. SOCIOLOŠKA IMAGINACIJA

C. Wright Mills: sociološka imaginacija je sposobnost, da hkrati preučujemo družbeno strukturo in življenja posameznikov. Ljudem omogoča razumeti njihove osebne težave glede na javne probleme.